
**THE TURKISH SUFFIX -ци/-чи /-CI/ (-ci, -ci, -cu, -cü, -çi, -çi, -çu, -çü)
IN MACEDONIAN SURNAMES**

Marija Leontik, Ph.D

Goce Delcev University-Stip, Republic of Macedonia marija.leontik@ugd.edu.mk

Abstract: Turkish elements have infiltrated into the Macedonian language as a result of specific historical and cultural processes. Turkish elements have infiltrated in Macedonian surnames too. Personal surnames are a very important part of our identity and they had developed over a long period in the past. This study focusses on the Macedonian surnames that include the Turkish suffix -ци/-чи.

Keywords: surnames, Turkish suffix -ци/-чи /-CI/.

**ТУРСКИОТ СУФИКС -ци/-чи /-CI/ (-ci, -ci, -cu, -cü, -çi, -çi, -çu, -çü)
ВО МАКЕДОНСКИТЕ ПРЕЗИМИЊА**

Марија Леонтиќ

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Република Македонија, marija.leontik@ugd.edu.mk

Апстракт: Турските елементи се инфилтрирале во македонскиот јазик како резултат на специфични историски и културни процеси. Турските елементи се инфилтрирале и во македонските презимиња. Оваа студија ги опфаќа македонските презимиња што го содржат турскиот суфикс -ци/-чи. Презимињата се многу важен дел од нашата идентификација и тие се развивале долго време во минатото.

Клучни зборови: македонски презимиња, турскиот суфикс -ци/-чи /-CI/.

1. ВОВЕД

Презимињата кај Македонците се јавуваат со презименски суфикс во 19 в., а во 20 в. по Втората светска војна со закон се стандардизираат. Во минатото, покрај личното име, се користеле дополнителни определби што означуваат име на татко, име на сопруг, прекар, занимање, сталешки статус, место на потекло или на живеење, етничка припадност и сл. Со текот на времето овие определби добиле презименски суфикс и преминале во презиме. Денес во основата на македонските презимиња има лично име (пр. Стојановски < л.и. Стојан) или прекар (Анциев < прек. Анци-ја). Голем дел од прекарите содржат турски елементи меѓу кои и турскиот суфикс -ци/-чи /-CI/.

Суфиксот -ци/-чи /-CI/ е стар турски суфикс што и во минатото и денес во турскиот јазик покажува голема продуктивност при градење на именки. Овој суфикс во турскиот јазик главно означува лице што се занимава со нешто или лице кое се карактеризира со нешто.

На почетокот, во отсуство на нормиран македонски јазик, турскиот суфикс -ци/-чи во македонскиот јазик и во македонските презимиња навлегувал со изворните варијанти стихијно и спонтано заедно со турските лексички заемки и се перцепирани како една целина (пр. кираци, сапунци). Но како овие лексеми станувале омилен и си го утврдувале своето место во лексичкиот фонд на македонскиот јазик, така доживувале и своја адаптација. Изворните варијанти -ци/-чи во македонскиот јазик се адаптирале со поврзување со адаптациониот суфикс -ја при што се создале хибридни полиморфни суфикси -ција/-чија.

Суфиксот -ци/-чи во македонскиот јазик исто така означува пред сè лице кое е вршител на дејство (пр. гајдација, килимџија) и лице со изразени карактеристики (пр. бељација, готованџија). Овие лексички заемки со своите разновидни форми и значења влијаеле на осамостојувањето на турскиот суфикс -ци/-чи.

Патот на осамостојувањето на суфиксот -ци/-чи од лексичките заемки, не бил ниту лесен ниту едноставен, но по осамостојувањето почнал да се додава на зборови во македонскиот јазик што се од изворно потекло (пр. водовџија, ловџија, готованџија) и на зборови од интернационално потекло (компјутерџија, моторџија).

Осамостојувањето на суфиксот -џи/-чи се забележува и со негово додавање на зборови од турско потекло по пат на аналогија (пр. алтанџија, ашикџија, зијанџија, калемџија, кафеанџија, марифетџија).

Присуството на лексемите со суфиксот -џи/-чи во македонскиот јазик по спонтан пат се одразиле и нашле свое место во македонските презимиња (пр. Алвациев, Бавчанџински, Бозаџински, Гајдациева,

Демирџиски, Казанџиска).

2. ТУРСКИОТ СУФИКС -ЦИ/ЧИ /-СІ/ (-СІ, -СІ, -СУ, -СЎ, -ЏІ, -ЏІ, -ЏУ, -ЏЎ) ВО ПРЕКАРИТЕ КОИШТО СЕ НАОЃААТ ВО ОСНОВАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ПРЕЗИМИЊА

Бидејќи во македонскиот јазик се навлезени многу турџизми со суфиксот -ци/-чи, реално е да се очекува нивно присуство и во македонските презимиња. Нивното влијание на личните имиња е многу слабо, но затоа пак нивното присуство кај презимињата е големо. Ова се должи на тоа што во периодот на навлегувањето и утврдувањето на турџизмите во македонскиот јазик, презимињата не биле утврдена категорија во Македонија. Луѓето обично се препознавале со фамилијарни имиња и прекари од коишто еден дел прераснале во презимиња. Ако се земе предвид дека најголема база на македонските презимиња претставуваат прекарите, меѓу кои и оние коишто означуваат дејност навлезени во османлискиот период, тогаш неминовно се соочуваме со турскиот суфикс -ци/-чи во македонските презимиња. Прекарите со турскиот суфикс -ци/-чи коишто се наоѓаат во основата на македонските презимиња примарно означуваат лице кое е вршител на дејство (пр. Бурекџиски), а секундарно лице со изразени карактеристики (пр. Кавџаџиски).

Во македонскиот патронимиски фонд, турскиот суфикс -ци/-чи се сретнува најмногу во рамките на лексичките заемки, а потоа во примери каде што се осамостојува со негово додавање на зборови од македонскиот и турскиот јазик. Лексичките заемки со турскиот суфикс -ци/-чи кои биле поврзани со стариот начин на живот и работа кои по природен пат излегуваат од употреба во секојдневниот говор поради осовременувањето во сите сегменти од животот, останале во јазичната меморија и придонеле да се сочува местото на суфиксот -ци/-чи благодарение и на нивното присуство во македонските презимиња.

3. ТУРСКИ ЛЕКСИЧКИ ЗАЕМКИ ОБРАЗОВАНИ СО СУФИКСОТ -ЦИ/-ЧИ /-СІ/ (-СІ, -СІ, -СУ, -СЎ, -ЏІ, -ЏІ, -ЏУ, -ЏЎ) ВО МАКЕДОНСКИТЕ ПРЕЗИМИЊА

Турските лексички заемки образувани со суфиксот -ци/-чи во македонската патронимија кои влијаеле на осамостојувањето на турскиот суфикс -ци/-чи во македонскиот јазик се речиси сите турџизми. Овие турџизми всушност се прекари во основата на презимињата и најчесто изразуваат лице кое е вршител на разновидни дејности, занимања, занаети (пр. Абациев, Алвациев, Амбарџиев, Анџиев, Арабаџиев, Ахџиев, Бавџанџиев, Балџиев, Баруџиев) и лица со изразени карактеристики и склоности (пр. Дубараџиева, Кавџаџиски, Лафџиски, Тавџиџоски). Оваа состојба може да се согледа од следниве презимиња кај Македонците: **Абаџи**, Абациев, Абациева, Абацијева, Абациоски < *прек.* Абаџи/-ја < *тур. им.* abacı; **Алвациев**, Алвациџоски, Алвациоска < *прек.* Алваци/-ја < *тур. им.* helvacı; **Амбарџиев** < *прек.* Амбарџи/-ја < *тур. им.* ambacı; **Анџиев**, Анџиевски, Хандџиски, Хандџиски, Ханџика, Ханџиска, Ханџиски < *прек.* Анџи/-ја < *тур. им.* hancı; **Арабаџиев**, Арабаџиева, Арабаџијев, Арабаџиска, Рабаџиев, Рабаџиева, Рабаџиевска, Рабаџиевски, Рабаџијски, Рабаџиовски, Рабаџиоски, Рабаџиска, Рабаџиски < *прек.* Арабаџи/-ја < *тур. им.* ağacı; **Ахџиев**, Ахџитска < *прек.* Ахџи/-ја < *тур. им.* ahçı; **Бавџанџиев**, Бавџанџиева, Бавџанџиџоски, Бавџанџински, Бафџанџиев, Бахџеванџиев, Бефџанџиев < *прек.* Бавџанџи/-ја < *тур. им.* bahçesi; **Бакарџиев**, Бакарџиева < *прек.* Бакарџи/-ја < *тур. им.* bakıcı; **Балџиев**, Балџиева, Болџиев < *прек.* Балџи/-ја (пчелар) < *тур. им.* balcı; **Баруџиев**, Баруџиева, Баруџиски < *прек.* Баруџи/-ја < *тур. им.* barutçu; **Басмаџиев** < *прек.* Басмаџи/-ја < *тур. им.* basmacı; **Башаџиева** < *прек.* Башаџи/-ја (1. збирач на преостанато класје или овошје 2. продавач на глави од добиток) < *тур. им.* 1. başakçı 2. başçı; **Бичкаџиоски** < *прек.* Бичкаџи/-ја < *тур. им.* biçkici; **Бозациев**, Бозацијева, Бозациоски < *прек.* Бозаци/-ја < *тур. им.* bozacı; **Бојаџи**, Бојаџиев, Бојаџиева, Бојаџиевска, Бојаџиевски, Бојаџиеска, Бојаџиески, Бојаџиов, Бојаџиовски, Бојаџиоски, Бојаџиска, Бојаџиски, Бојаџиевски < *прек.* Бојаџи/-ја < *тур. им.* boyacı; **Бостанџиев** < *прек.* Бостанџија < *тур. им.* bostancı; **Булџурџиев** < *прек.* Булџурџи/-ја (произведувач и продавач на пченица) < *тур. им.* bulgurcu; **Бурекџиски** < *прек.* Бурекџи/-ја < *тур. им.* börekçi; **Верџиева** < *прек.* Верџи/-ја (давател) < *тур. им.* verici; **Гајџаџиев**, Гајџаџиева < *прек.* Гајџаџи/-ја < *тур. им.* gaudacı; **Демирџиев**, Демирџиски, Демирџиев, Демарџиев, Демарџиева, Демерџиев < *прек.* Демирџи/-ја (железар) < *тур. им.* demirçi; **Дерменџиев**, Дерменџиева, Дерменџиова, Дерменџиски, Дерменџиева, Дерменџиев < *прек.* Дерменџи/-ја (воденичар) < *тур. им.* değirmenci; **Доганџиска**, Доганџиски, Дуганџиева < *прек.* Доганџи/-ја (соколар) < *тур. им.* doğançı; **Дограмаџиев**, Дограмаџиева < *прек.* Дограмаџи/-ја (столар) < *тур. им.* doğramacı; **Дубараџиева**, Дубараџиев, Дубараџиска, Дубараџиски, Добараџиев, Добараџиева, Доброџоски < *прек.* Дубараџи (плеткар) < *тур. им.* dubaracı; **Ѓемиџиев** < *прек.* Ѓемиџи/-ја (коробар, бродар) < *тур. им.* gemici; **Јазанџиев**,

Twelfth International Scientific Conference
KNOWLEDGE WITHOUT BORDERS
31.3-2.4.2017, Vrnjacka Banja, Serbia

Јазациев, Јазациева, Јазациевски, Јозанциски < прек. Јазаци/-ја (писар) < тур. им. yazıcı; **Јорганциевски**, Јорганциовски, Органциев, Органциева, Органцијев, Органциски < прек. Јорганци/-ја < тур. им. yorgançı; **Кавгациски** < прек. Кавгаци/-ја < тур. им. kavgaçı; **Казанциева**, Казанциевски, Казанцијев, Казанциоски, Казанциска, Казанциски < прек. Казанци/-ја < тур. им. kazançı; **Калајци**, Калајциев, Калајциева, Калајциевска, Калајциевски, Калајцијевски, Калајцијески, Калајциовски, Калајциоски, Калајциска, Калајциски, Келајциски, Калациев, Калациевски, Калацијески, Калацијовски, Калациовски, Калациска, Калациски < прек. Калајци/-ја < тур. им. kalausçı; **Калапакцијан** < прек. Калапакци/-ја (шапкар) < тур. им. kalpakçı; **Калјунциевски**, Калјунциовски < прек. Калјунци/-ја (морнар) < тур. им. kalyoncu; **Кантарци**, Кантарциев, Кантарциева, Кантарцијева, Кантарциоски, Кантарциска, Кантарциски < прек. Кантарци/-ја (изработувач или продавач на кантари) < тур. им. kantarcı; **Катарциев**, Катарцијев < прек. Катарци/-ја (лице кое со мулиња пренесува товар) < тур. им. katırcı; **Катранциев**, Катранциева, Катранциски < прек. Катранци/-ја < тур. им. katırcı; **Кафециев**, Кафецијоски, Кафециска, Кафециски, Кафенција, Каведиоски < прек. Кафеци/-ја < тур. им. kahvesi; **Кафтанциев**, Кафтанциева < прек. Кафтанци/-ја < тур. им. kaftancı; **Керамитчиев**, Керамитчиевски, Керамитчиевски, Керамичиев, Керамичиева, Керамичијева, Керамичиева, Керимитчиев, Кермичиев, Кермичиева, Кирамитчиев, Кирмичиски, Кирмичиевски < прек. Керамитчи/-ја < тур. им. kiremitçi; **Кирациев**, Кирациева, Кирациевски, Кирациска, Кирациски, Кирициев, Кирициевски, Киранциски, Киранциева, Киранциски < прек. Кираци/-ја < тур. им. kıraçı; **Куркчиев**, Курчиев, Курчиевски, Курчиевски, Курчијев, Курчински, Курчиовска, Курчиоски, Курчиска, Курчиски, Кјурчиев, Кјурчиева, Куркчиев, Чурчиоска, Чурчиоски < прек. Куркчи/-ја < тур. им. kürkçü; **Колциска** < прек. Колци/-ја (чувар) < тур. им. kolcu; **Кувенциев**, Кувенциовски, Кувенциски, Кујунциев, Кујунциева, Кујунциев, Кујунциева, Кујунциевски, Кујунцијев, Кујунциов, Кујунциска, Кујунциски, Кујунцич, Куменциевски, Куменцијевски < прек. Кујунци/-ја < тур. им. kuymucu; **Кундурциев** < прек. Кундурција < тур. им. kunduracı; **Лафчиски** < прек. Лафчи/-ја < тур. прид. lâfçı; **Маканациев**, Маканациев, Маканациева, Маканацијев < прек. Маканаци/-ја (машинист) < тур. им. makinesi; **Макасчиев** < прек. Макасчи/-ја (изработувач на ножици) < тур. им. makasçı; **Мејанциева**, Механциев, Механциски < прек. Мејанци/-ја < тур. им. meyhanesi; меанција; **Мумциев**, Мумциев < прек. Мумци/-ја (свеќар) < тур. им. mumcu; **Нишанциева**, Нишанциевски, Нишанциски < прек. Нишанци/-ја (стрелец) < тур. им. nişancı; **Пазарциевски** < прек. Пазарци/-ја < тур. им. pazancı; **Пајтонциев**, Пајтонциева, Пајтонциски < прек. Пајтонци/-ја < тур. им. pahtancı; **Папучиев**, Папучијев, Папучиски, Папучиев, Папучиева, Папучиска < прек. Папучки/-ја < тур. им. rabaççı; **Пачациев** < прек. Пачаци/-ја < тур. им. paçacı; **Пештемалција** < прек. Пештемалција (изработувач или продавач на пешкири) < тур. им. peştimalcı; **Погачиев** < прек. Погачаци/-ја < тур. им. poğaçacı; **Ракициев**, Ракициева, Ракицијев, Ракициовски < прек. Ракици/-ја < тур. им. rakıcı; **Салциев**, Салциевски < прек. Салци/-ја (скелеција) < тур. им. salcı; **Самарци**, Самарциев, Самарциева, Самарциевски, Самарциески, Самарцијев, Самарцијески, Самарцијоски, Самарцијски, Самарциов, Самарциовски, Самарциоска, Самарциоски, Самарциска, Самарциски < прек. Самарци/-ја < тур. им. semerci; **Сапонциски**, Сапунчиева, Сапунциев, Сапунциева, Сапунциески, Сапунција, Сапунциовски, Сапунциоски < прек. Сапунци/-ја < тур. им. sabuncu; **Силициоски** < прек. Силиција (лице кое струга, полира подови) < тур. им. silici; **Симитчиев**, Симитчиевски, Симитчиевски, Симитчиевски, Симичиев, Симициев, Симициевски, Симициовски < прек. Симитчија < тур. им. simitçi; **Солциев** < прек. Солци/-ја (левичар) < тур. им. solcu; **Сурлациска**, Сурлациски < прек. Сурлаци/-ја (сурлација) < тур. им. zilçısı; **Тавчијоски**, Тавчиовски, Тавчиоска, Тавчиоски < прек. Тавчи/-ја (измамник) < тур. им. tavcı; **Телеграфчиски**, Телеграфчиски < прек. Телеграфчија < тур. им. telgrafçı; **Тенекециев**, Тенекециева, Теникициев < прек. Тенекеција (лимар) < тур. им. tenekesi; **Топчиевски**, Топчиевски, Топчиовски, Топчиоски < прек. Топчија (артилерист) < тур. им. topçu; **Тутунциев**, ; Тутунцијев, Тутунцијески, Тутунцијоски, Тутунциоски, Тутунциски < прек. Тутунција < тур. им. tütünçü; **Туфекчиев**, Туфекчиева, Туфекчијев, Туфекчиоски, Туфекциев, Туфекциева, Туфекцијев < прек. Туфекчија (пушкар) < тур. им. tüfekçi; **Кумурциев**, Кумурциска < прек. Кумурци/-ја < тур. им. kömürçü; **Ујунциев** < прек. Ујунци/-ја (играч) < тур. им. oyuncu; **Фурнациска**, Фурнациски < прек. Фурнаци/-ја < тур. им. fırıncı; **Чаракчиев** < прек. Чаракчи/-ја (опинчар) < тур. им. çapakçı; **Чифчиев** < прек. Чифчија < тур. им. çiftçi; **Чорбациски** < прек. Чорбација < тур. им. çorbacı; **Цеваерци** < прек. Цеваерци/-ја (јувелир) < тур. им. cevahirçi; **Шекерциев**, Шекерциева, Шекерци, Шекерциев (произведувач или продавач на шеќерни производи) < прек. Шекерци/-ја < тур. им. şekerçi.

4. ОСАМОСТОЈУВАЊЕ НА СУФИКСОТ -ЦИ/-ЧИ /-Cİ/ (-Cİ, -Cİ, -CU, -CÜ, -Çİ, -Çİ, -ÇU, -ÇÜ) ОД ЛЕКСИЧКИТЕ ЗАЕМКИ ВО МАКЕДОНСКИТЕ ПРЕЗИМИЊА СО НЕГОВО ДОДАВАЊЕ НА ЗБОРОВИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Во прекарите коишто претставуваат основа на македонските презимиња освен што имаме турцизми коишто влијаеле на осамостојувањето на турскиот суфикс -ци/-чи, имаме и одреден број примери каде што суфиксот -ци/-чи успеал да се осамостои со негово додавање на зборови во македонскиот јазик. И овие лексеми во кои согледуваме осамостојување на турскиот суфикс -ци/-чи и негово додавање на македонски зборови по пат на аналогија означуваат лица кои се вршители на одредена дејност (пр. Папукчиов, Попчиоски, Тапанциева, Топкациев) и лица со различни карактеристики и склоности (пр. Големциоска, Картацијевски, Пантациев). Такви се лексемите во рамките на следниве презимиња кај Македонците: **Банциова** < *прек.* Банци/-ја (лице кое има бања) < *им.* бањ(а) + *анал. суф.* -ци; **Валтирциев** < *прек.* Валтирци/-ја (лице кое прави валтер, малтер) < *им.* валтир + *анал. суф.* -ци; **Вампирциев** < *прек.* Вампирција (лице кое гони вампири) < *им.* вампир + *анал. суф.* -ци; **Варциски** < *прек.* Варција < *им.* вар + *анал. суф.* -ци; **Гаециев** < *прек.* Гаеци/-ја (лице кое работи на гаета, кораб) < *им.* гаета + *анал. суф.* -ци; **Големциоска, Големциоска, Големциоски** < *прек.* Големција (голем, надуен човек) < *прид.* голем + *анал. суф.* -ци; **Картацијевски** < *прек.* Картаци/-ја (лице кое игра карти) < *им.* карта + *анал. суф.* -ци; **Кутурциоски** < *прек.* Кутурција (лице кое изработува кутур, прозрачно платно) < *им.* кутур + *анал. суф.* -ци; **Лулеција, Лулициев** < *прек.* Лулеција (лице кое изработува или продава лулиња) < *им.* луле + *анал. суф.* -ција/-ци; **Масларциоски** < *прек.* Масларција < *им.* маслар + *анал. суф.* -ци; **Менкациев, Менкациева, Менкација** < *прек.* Менкаци/-ја < *им.* менка (размена) + *анал. суф.* -ци/-ција; **Пантациев** < *прек.* Пантаци/-ја (картарош) < *им.* панта (карти за играње) + *анал. суф.* -ци; **Папукчиов, Папукчиска, Папукчиски** < *прек.* Папукчи/-ја < *им.* папук + *анал. суф.* -ци; **Попчиоски** < *прек.* Попчи/-ја < *им.* поп + *анал. суф.* -ци; **Рабушчиски** < *прек.* Рабушчи/-ја (лице кое бележи сметки на рабуш) < *им.* рабуш (гранка на која со рецки се бележеле сметки) + *анал. суф.* -ци; **Тапанциева, Тапанциевски, Тапанциевски** < *прек.* Тапанција (тапанар) < *им.* тапан + *анал. суф.* -ци; **Тарунциоски, Тарунциоски** < *прек.* Тарунција (лице кое прави таруни) < *им.* таруна (тркалеста штица на која се меси леб) + *анал. суф.* -ци; **Топкациев** < *прек.* Топкација (фудбалер) < *им.* топка + *анал. суф.* -ци и др.

5. ОСАМОСТОЈУВАЊЕ НА СУФИКСОТ -ЦИ/-ЧИ /-Cİ/ (-Cİ, -Cİ, -CU, -CÜ, -Çİ, -Çİ, -ÇU, -ÇÜ) ОД ЛЕКСИЧКИТЕ ЗАЕМКИ ВО МАКЕДОНСКИТЕ ПРЕЗИМИЊА СО НЕГОВО ДОДАВАЊЕ НА ТУРЦИЗМИ

Во македонските презимиња освен што имаме лексеми каде што суфиксот -ци/-чи успеал да се осамостои со негово додавање на зборови во македонскиот јазик, имаме и примери на осамостојување на истиот суфикс со додавање на зборови од турско потекло. Овие лексеми во кои согледуваме осамостојување на турскиот суфикс -ци/-чи и негово додавање на зборови од турско потекло по пат на аналогија означуваат лица кои работат одредена дејност (пр. Алтанциев, Бавчанциев, Гајтанциева, Калемциев, Пиперциев) и лица со различни карактеристики и склоности (пр. Даланциев, Зарапциев, Каланциев, Каранциев, Џилвициев). Ова може да се согледа во следниве презимиња кај Македонците: **Алтанциев, Алтанциев** < *прек.* Алтанци/-ја (златар) < *тур. им.* altın: злато + *анал. суф.* -ци; **Аспарциев** < *прек.* Аспарци/-ја (собирач или продавач на див шафран) < *тур. им.* asrığ: див шафран + *анал. суф.* -ци; **Астарциев, Астарциева** < *прек.* Астарци/-ја (произведувач или продавач на постави) < *тур. им.* astar: постава + *анал. суф.* -ци; **Бавчанциев, Бавчанциева, Бавчанцијовски, Бавчанцински, Бавчанциев, Бавчанциев, Бавчанциев** < *прек.* Бавчанци/-ја (градинар) < *тур. им.* bahçesi, bahç(iv)an: градинар + *анал. суф.* -ци; **Батанциев, Батанциева, Батанциевски, Батанциоска, Ботанциевски** < *прек.* Батанци/-ја (произведувач или продавач на кебиња) < *тур. им.* battan(iye): кебе + *анал. суф.* -ци; **Ваперциев** < *прек.* Ваперци/-ја (сопственик на параброд) < *тур. им.* varır: параброд + *анал. суф.* -ци; **Гајтанциева** < *прек.* Гајтанци/-ја (изработувач или продавач на гајтани) < *тур. им.* kaşan: гајтан + *анал. суф.* -ци; **Далакчиев** < *прек.* Далакчи/-ја (1. лице кое прави саке 2. лице кое се лекува од болеста далак) < *тур. им.* dalak: 1. саке 2. далак + *анал. суф.* -ци; **Даланциев** < *прек.* Даланчи/-ја (измамник) < *тур. им.* (yalan) dolan: измама + *анал. суф.* -ци; **Дебарциев** < *прек.* Дебарција (лице кое изработува бакарни садови) < *тур. им.* deb(be): бакарен сад со поклопка + *суф.* -ар + *анал. суф.* -ци; **Дервенци, Дервенци** < *прек.* Дервенци (чувар на клисура) < *тур. им.* d(e)rben(t): клисура + *анал. суф.* -ци; **Дермациев** < *прек.* Дермаци/-ја (лице кое лекува, дава сила и наоѓа спас) < *тур. им.* derma(n): сила, моќ, спас < *анал. суф.* -ци; **Дивициев** < *прек.* Дивици/-ја (лице кое изработува дивит, прибор за пишување) < *тур. им.*

divi(t) + *анал. суф. -ци*; **Димицијовски**, Димицијевски, Димицијовска < *прек.* Димици/-ја (лице кое прави широки муслимански панталони) < *тур. им. dimi*: басма + *анал. суф. -ци*; **Домувчиев** < *прек.* Домувчи/-ја (свињар) < *тур. им. domuz*: свиња + *анал. суф. -ци*; **Зарапчиев**, Зарапчијев < *прек.* Зарапчи/-ја (лице кое бучно јаде) < *тур. им. zağr*: бучно удирање + *анал. суф. -чи*; **Јајдациев** < *прек.* Јајдаци/-ја (лице кое одгледува пастуви) < *тур. им. ağı(ğ)*: пастув + *анал. суф. -ци*; **Кајнакчиев**, Кајнакчиева < *прек.* Кајнакчи/-ја (лице кое отвора извори) < *тур. им. kaınak*: извор + *анал. суф. -чи*; **Каланциев**, Каланцијевска, Каланцијевска < *прек.* Каланци/-ја (дебел, крупен човек) < *тур. прид. kalın*: дебел + *анал. суф. -ци*; **Калемциев**, Калемцијевски < *прек.* Калемци/-ја (изработувач на калем, моливи) < *тур. им. kalem* + *анал. суф. -ци*; **Кањунцијовски** < *прек.* Кањунци/-ја (лице кое спроведува закони) < *тур. им. kanun*: закон + *анал. суф. -ци*; **Каранциев** < *прек.* Каранци/-ја (лице кое крши) < *тур. гл. прид. kırın*: кој крши + *анал. суф. -ци*; **Карциоски** < *прек.* Карци/-ја (продавач на мраз) < *тур. им. kar*: снег + *анал. суф. -ци*; **Келмечиева** < *прек.* Келмечи/-ја (лице кое подготвува варива) < *тур. им. helme*: сок од варен ориз, пченица и сл. + *анал. суф. -ци*; **Курумциева** < *прек.* Курумци/-ја (заштитник) < *тур. им. korum(a)*: заштита + *анал. суф. -ци*; **Мандациев** < *прек.* Мандаци/-ја (биволар) < *тур. им. manda*: бивол + *анал. суф. -ци*; **Мутаџчиев**, Мутаџчијевски, Мутаџчиев < *прек.* Мутаџчија (лице кое изработува предмети од козји влакна) < *тур. им. mutfak*: мутаџчија + *анал. суф. -ци/-чи*; **Пакетчиев** < *прек.* Пакетчи/-ја (лице кое прави пакети) < *тур. им. paket* + *анал. суф. -чи*; **Папурциоски** < *прек.* Папурци/-ја (лице кое изработува плуг) < *тур. им. rıplık(a)*: голем плуг + *анал. суф. -ци*; **Пиперциев** < *прек.* Пиперци/-ја (лице кое одгледува пиперки) < *тур. им. biber* + *анал. суф. -ци*; **Салтациев** < *прек.* Салтачија (лице кое продава салти) < *тур. им. salta*: салта, вид кусо палто + *анал. суф. -ци*; **Стамболциев**, Стамболцијевски, Стамболциоски < *прек.* Стамболчија (лице кое е родено во Стамбол, Истанбул) < *им. İstanbul*: Стамбол + *анал. суф. -ци*; **Талимцијовски**, Талимцијоски, Талимџоски, Талинциоски, Талимџијоски < *прек.* Талимци/-ја (тренер) < *тур. им. talim*: тренирање + *анал. суф. -ци*; **Хамалциев** < *прек.* Хамалци/-ја (носач) < *тур. им. hamal*: носач + *анал. суф. -ци*; **Чешмеџиски**, Чешмеџиски, Чешмеџиски, Чешмеџиски < *прек.* Чешмеџија (изработувач на чешми) < *тур. им. çeşme*: чешма + *анал. суф. -ци*; **Џилвициев**, Џилвицијевски < *прек.* Џилвиџија (лице кое кокетира) < *тур. им. silve*: кокетерија + *анал. суф. -ци*; **Шарланциев**, Шарланциева, Шарланџијев, Шарланџијев < *прек.* Шарланџи/-ја (произведувач на сусамово масло) < *тур. им. şırla(ğ)ın*: сусамово масло + *анал. суф. -ци*.

6. ЗАКЛУЧОК

Во истражувањето направено за турскиот суфикс -ци во македонската патронимија, утврдивме 77 турски лексички заемки кои влијаеле на осамостојувањето на турските суфикси од лексичките заемки во македонскиот јазик, 19 осамостојувања на суфиксот -ци/чи од лексичките заемки во македонските презимиња со негово додавање на зборови во македонскиот јазик, 36 осамостојувања на суфиксор -ци/-чи од лексичките заемки во македонската патронимија со негово додавање на турцизмите. Од ова може да се заклучи дека 132 прекари коишто се наоѓаат во основата на македонските презимиња го содржат турскиот суфикс -ци/-чи кој примарно означува лице кое е вршител на дејство, а секундарно лице со изразени карактеристики.

Во македонските презимиња се наоѓаат следниве турцизми што го содржат турскиот суфикс -ци/-чи: абација (тур. abacı), алвација (тур. helvası), амбарџија (ambarcı), анџија (hancı), арабација (arabacı), ахџија (ahçı), бавчанџија (bahçesi), бакарџија (bakırcı), балџија (balcı), барутџија (barutçu), басмаџија (basmacı), башаџија (başakçı), бичкаџија (biçkici), бозаџија (bozacı), бојаџија (boyacı), бостанџија (bostancı), булгурџија (bulgurcu), бурекџија (börekçi), верџија (verici), гајдаџија (gaydacı), демирџија (demirci), дерменџија (değirmenci), доганџија (doğancı), дограмаџија (doğramacı), дубараџија (dubaracı), гемиџија (gemici), Јазаџија (yazıcı), јорганџија (yorgancı), кавгаџија (kavgacı), кавџија (kahvesi), казанџија (kazancı), калаџија (kalaıcı), калаџија (kalpakçı), каљунџија (kalyoncu), кантариџија (kantaracı), катарџија (katırcı), катранџија (katranacı), кафтанџија (kaftancı), керамитџија (kiremitçi), кирација (kiracı), курџија (kürkçü), колџија (kolcu), кујунџија (kuymucu), кундурџија (kunduracı), лафџија (lâfçı), макенаџија (makinesi), макасџија (makasçı), меанџија (meyhanesi), мумџија (mumcu), нишанџија (nişancı), јорганџија (yorgancı), пазарџија (pazaracı), пајтонџија (paıtoncu), папукџија (pabuççu), пачаџија (paçacı), пештемалџија (peştemalacı), погачаџија (poğaçacı), ракиџија (rakıcı), салџија (salcı), самарџија (semerci), сапунџија (sabuncu), силиџија (silici), симитџија (simitçi), солџија (solcu), зурлаџија (zurpacı), тавџија (tavcı), телеграфџија (telgrafçı), тенекеџија (tenekeci), топџија (topçu), tütüncü (тутунџија), туфекџија (tüfekçi), кумурџија (kömürçü), ујунџија (oıuncu), фураџија (firinci), чаракџија (çarkıcı), чифџија (çiftçi), чорбаџија (çorbacı), цеваџија (cevahirci), шеџија (şekerci).

Во македонските презимиња преку следните примери се забележува осамостојување на суфиксот -ци/-чи од турските лексички заемки со негово додавање на зборови во македонскиот јазик: бањ(а)ци, валтирци, вампирци, варци, гае(та)ци, големци, картаци, кутурци, лулеци(ја), масларци, менкаци(ја), пантаци, папукчи, попчи, рабушчи, тапанци, тарунци, топанци, топкаци.

Во македонските презимиња преку следните примери се забележува осамостојување на суфиксот -ци/-чи од турските лексички заемки со негово додавање на турцизми во македонскиот јазик: алтанци, аспарци, астарци, бавчанци, батанци, ваперци, гајтанци, далакчи, даланчи, дебарци, дервенци, дерманци, дивици, димици, домувчи, зарапчи, јајдаци, кајнакчи, каланци, калемци, кањунци, каранци, карци, келмечи, курумци, мандаци, мутавџија, пакетчи, папурици, пиперци, салтаци, Стамболци, талимци, хамалци, чешмаци, шарланци.

Бидејќи презимето е непроменлива категорија, македонските презимиња што го содржат турскиот суфикс -ци/-чи во себе ќе ја овозможат препознатливоста на овој суфикс и ќе дадат свој придонес за неговиот опстанок во македонскиот јазик.

СКРАТЕНИЦИ

анал. суф.	= суфикс додаден по пат на аналогија
гл. прид.	= глаголска придавка
им.	= именка
л.и.	= лично име
прек.	= прекар
суф.	= суфикс
тур.	= турски

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Ахмед, Октај. (2008). *Вовед во морфологија на турскиот јазик*. Скопје: УКИМ, Филолошки факултет.
- [2] Велева, Славица. (2006). *Тенденции во зборообразувањето во македонскиот јазик*. Скопје.
- [3] Ergin, Muharrem. (1985). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- [4] Иванова, Олга; Коробар, Белчева Марија; Митков, Маринко; Стаматоски, Трајко. (1994). *Речник на презимињата кај Македонците*. Том II. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.
- [5] Коробар, Белчева Марија; Митков, Маринко; Стаматоски, Трајко. (1994). *Речник на презимињата кај Македонците*. Том I. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.
- [6] Конески, Кирил. (1995). *Зборообразувањето во современиот македонски јазик*. Скопје: Бона.
- [7] Леонтиќ, Марија. (2009). *Турските суфикси во македонскиот јазик со паралели од македонската патронимија и топонимија* (необјавена докторска дисертација). Скопје: Универзитет „Свети Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“.
- [8] Leontik, Mariya. (2014). *Temel Türkçe Dil Bilgisi*. Skopje.
- [9] Настева, Јашар Оливера. (2001). *Турските лексички елементи во македонскиот јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.